



הכיכר המרכזית בעיר הישנה: ביתן עגול ועליו הכתר ודגל המדינה, תנועה שקטה ומסודרת

Discover Amman



מייד, יחד עם אשתו הנצרתית וילדיו, תוך ויתור על אזרחותו הישראלית. מן הכלא הובא ישר למטוס. זה היה ב־1977.

בעמאן היה עליו להתחיל את חייו מחדש. "זה היה קשה", אמר. "הבאתי איתי קצת כסף. לא אכלנו כשר ופירות. הסתרנו."

כיום מנהל ע'אזי סעדי את בית הגליל — מכון פרטי המפרסם מדי יום תרגום ותמצית של מאמרים מן העיתונות הישראלית. הוא מקבל את כל העיתונים בו ביום. ראיתי אצלו את העולם הזה ביום הרביעי אחריו.

המכון מוציא לאור ספרים ישר־אליים («בלי לשלם שכר סופרים») הוא מחייך. ראיתי באיצטבאות מישדרו ספרים של עזר וייצמן ואהוד יערי. מחקר על מלחמת־הלבנון על סמך מיסמכים ישראליים. ספר תיעודי על חילופי־השבויים. ספר על כהנא. ועוד.

יש במישרד תיקיה גדולה על אישים ישראליים, תולדות־חייהם, הצהרותיהם וכתיביהם. תמונותיהם ורשימת מעשיהם. הוא שלף את התיק שעליו היה רשום «אורי אבנר» — והיה שם הומר עשיר למדי.

אולי מצטערים עכשיו שגירשו אותי. חייך ע'אזי כסיפוק כשהוא יושב בין כרוזות־תעמולה פלסטיניות, מפות של פלסטין בימי המנדט («הפליטים רוצים לראות איפה היו פעם הכפרים שלהם») וציורי־אמנות פלסטיניים — כולם בהפקה שלו.

ע'אזי התעקש לדבר איתי רק עברית, וזה היה באמת טיבעי. הסתובבנו בעיר פעמיים, ודיברנו עברית ברחוב, כמלון ובמיסעדות. זה לא הפריע לאיש. הידע שלו על ענייני הארץ מדהים. אין פרט שאינו ידוע לו. הוא מקשיב לחדשות העבריות מדי שעה, קורא את כל העיתונים מדי יום. הוא ידע רבים מהמאמרים שלי כמעט בעל־פה.

כל המעוניינים בעמאן — עיתו־

בעברית ללא מיבטא זר: «שלום, מה שלומך?» אילו התהלך ע'אזי סעדי ברחוב דיזנגוף, לא היה איש מעלה על רעתו שאינו יהודי אשכנזי טהור. העברית שכיפה, שאין בה שמץ של מיבטא זר. הדיבור, הלכוש — הכל היה ישראלי מובהק.

יש לסעדי סיבה טובה להישמע כך. הוא נולד בעכו, היה עסקן בהסתדרות, חבר מפ"ם במשך שנים רבות. באחד הימים נאסר בעוון מגע עם אירגון פלסטיני, וישב שבוע וחצי שנים בכלא. לבסוף שוחרר בתנאי שיעזוב את הארץ

שורשיהם. הרעיון שהם יוותרו על הגדה הוא אבסורדי ממש. די היה לשהות שעה במחיצתם כדי לעמוד על האבסורד המוחלט הזה.

ערבי אשכנזי



אחד האנשים המעניינים ביותר שנתקלתי בהם בעמאן הוא ערבי אשכנזי בשם ע'אזי סעדי. ישבתי עם כתב של עיתון חשוב מאבורד'אבי ושווחחנו על המצב. כאשר נכנס לחדר גבר ג'נג'י. ואמר לי

לברו למשאומתן? מה אומרים האנשים בגדה? האם תהיה רוטציה בממשלת־ישראל? מה כוחו של מאיר כהנא?

השיחה חזרה שוב ושוב לאותה הנקודה: האם אני מביא עימי ידיעה שפרס מוכן להחזיר את השטחים הכבושים אם המלך ינטוש את אש"ף וייכנס למשאומתן לברו? תשובותי המתחמקות גרמו לאכזבה מרה.

«מה הוא (פרס) חושב לעצמו?» התפרץ לבסוף אחד הנוכחים, «שהוא יישב בכורסה ויעקוב אחרי המריבה בין חוסיין וערפאת ולא יעשה כלום, כאילו זה לא נוגע לו? הוא מוכרח לתת משהו למלך, כדי שהוא יוכל לפעול! המלך לא יוכל להיכנס למאומתן אם לא יקבל מפרס הבטחה להחזיר את כל הגדה וירושלים, עם תיקוני־גבול קטנים»

נראה שזה היה הקונסנזוס הכללי בטרקלין.

אחד הנוכחים הציג את עצמו ככנו של הדוקטור חאג' אליפארק מרמא־ללה. הכרתי היטב את אביו. אחרי ה־כיבוש היה הראשון — יחד עם עזיז שחארה — שיצא בגלוי בתוכנית־שלום, שעיקרה היה הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה. על כך הוגדר אז ככוגר, ואף ירו בגדיבווקה לעבר ביתו. «כיום אש"ף מבקש מה שהוגדר אז ככגידה!» אמר הבן, בשמץ של שימהח־לאידי.

אם מדברים על «פלסטינים ירד־ניים» — הגה הם ישבו. אנשי־עסקים עשירים, אנשים התומכים במלך, אותם שאריאל שרון מתכוון אליהם כשהוא מדבר על כך ש־ירדן היא המדינה הפלסטינית.

אנשים אלה חיים בירדן וליבם בפלסטין. ירדן אינה חלק מפלסטין בעיניהם. הם תומכים במלך, אך הם רואים באש"ף את נציג העם הפלסטיני. הם מדברים על בתיים כשטחים הכבושים, על ארמותיהם. (לא ראיתי בעמאן פליטים משטח ישראלי). הם מדברים על כך בלי הרף. שם

הכחשה

כדי לסלק כל ספק ולשים קץ לחרושת־השמעות שהתפתחה בירדן, בישראל ובעולם, בעיקבות שיבעת ימי שהותי בירדן, הריני מצהיר חד־משמעית:

- לא נשאתי שום מסר מטעם ראש־הממשלה, מר שימעון פרס, לאישיות ירדנית כלשהי.
- נסעתי לירדן על פי היתר רשמי, שהוטבע כחוק בעמוד 22 של דרכוני. ההיתר ניתן ביום 20.2.86 על־ידי מר יוסף טוב, בשם מישרד־הפנים, והתיר לי נסיעה אחת לירדן. דובר מטעם ראש־הממשלה הודיע לאחר־מכן שמר פרס אישר נסיעה זו. אחרי שהתייעץ עם שר־החוץ ושר־הביטחון.
- אני מודה לראש־הממשלה ולשאר השדים על גילוי זה של ליברליות וכיבוד חופש־העיתונות, אך לא קיבלתי על עצמי שליחות כלשהי מטעמם. תמהני על הודעת השר חיים בר־לב, שהכחיש כי ניתן לי היתר כזה. מן הראוי היה ששר בישראל יטרח להרים שפורת־טלפון ושאל את הרשות המוסמכת. לפני שהוא מוסר לעיתונות הודעות רישומיות כוזבות.
- ביקורי בירדן היה כרי יוזמתי, ונועד לצרכים עיתונאיים בלבד.
- לא נפגשתי עם המלך חוסיין, וממילא לא הבאתי עימי כל מסר מטעמו למישהו בישראל.
- אני מודה מקרב לב לשילטונות הירדניים ולכל האנשים אישי־הציבור ופקידי־הממשל שאירחו אותי בנדיבות ובאדיבות, ושאיפשרו לי חוויה מקצועית ואישית זו. צר לי שביקורי לבש מימדים ומשמעויות שלא התכוונתי להם. בעיקבות חרושת־השמעות והפירסומת הבינלאומית המופרזת שהתללו אליו, דבר שבלי ספק הביך את שילטונות ירדן במצב העדין שנוצר בעיקבות נאומו של המלך חוסיין וניתוק יחסיו עם אש"ף.